

bibblan

Välkommen till
Vörå!

Innehåll 1/2026

Tema:
**Välmående
bibliotek**

Finlands svenska biblioteks dagar

21-22.5.2026 | Norrvalla, Vörå
+ after work 20.5

TEMA VÖRÅ:

KAJ-LAND BJUDER PÅ
OMVÄXLANDE BIBBADAGAR

20

VÖRÅ I ETT NÖTSKAL

24

26 MARIA HÅKANS-
LÖFQVIST: MED FOKUS
PÅ VÄLMÅENDE

LÄS DIG TILL VÖRÅ! 22

SKIVHYLLOR
MED MUSIK-
RECENSIONER
10

RRS utökar parallellpubliceringen	4
Nominera till utmärkelsen Årets biblioteksgärning!	5
Är du vår nya styrelsemedlem?	6
Biblioteket på fjället – Karhu-Korhonens bibliotek	7
Skivhyllor med musikrecensioner	10
Nationella e-biblioteket i ständig utveckling	12
Läsning för bättre välmående i vardagen – fler sidor i livet	14
Kolumn, Heidi Nyman	17
Finlands svenska biblioteks dagar	18
Kaj-land bjuder på omväxlande Bibbadagar	20
Läs dig till Vörå!	22
Vörå i ett nötskal	24
Maria Håkans-Löfqvist: Med fokus på välmående	26
Fredrika inspirerar till samverkan	28
Bokrecensioner	29
Kolumn, Louise Agnesdotter	31

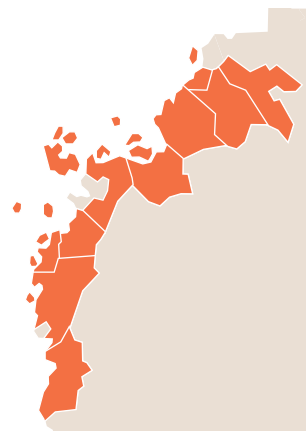
BIBLIOTEKET PÅ FJÄLLET –
KARHU-KORHONENS
BIBLIOTEK

7

LÄSNING FÖR BÄTTRE
VÄLMÅENDE I VARDAGEN –
FLER SIDOR I LIVET

14

FREDRIKA INSPIRERAR
TILL SAMVERKAN

28

NATIONELLA E-BIBLIOTEKET
I STÄNDIG UTVECKLING

12

Förord

Välmående bibliotek

ETT NYTT ÅR HAR tagit sin början, och med det också årets första nummer av *Bibban*. I detta nummer riktar vi blicken mot Österbotten och de österbottniska biblioteken, som under lång tid har varit starka drivkrafter inom samarbete, utveckling och biblioteksinnovation. Regionen är ett inspirerande exempel på hur långsiktigt och målmedvetet biblioteksarbete på lokal nivå kan få både nationell och internationell betydelse, och hur samarbete över kommungränser stärker bibliotekens roll i samhället.

Bibliotekens uppdrag och roll förändras i snabb takt. I hela Norden pågår just nu ett intensivt utvecklingsarbete kring frågor som välmående, tillgänglighet, inkludering och delaktighet. Allt oftare beskrivs biblioteken som trygga rum och öppna mötesplatser med låg tröskel, där människor kan ta del av kunskap, kultur och gemenskap oberoende av bakgrund eller livssituation. I en tid präglad av samhällslig oro, teknologisk utveckling och ökade krav på individen blir bibliotekens betydelse för både individens och samhällets välbefinnande allt tydligare.

Parallellt fortsätter den digitala utvecklingen att forma biblioteksflättet, både i Norden och internationellt. Nationella e-bibliotek, gemensamma plattformar och digitala tjänster utvecklas med fokus på tillgänglighet, språklig mångfald och användarvänlighet. Samtidigt pågår en livlig internationell diskussion om AI och bibliotekens roll i ett föränderligt informationslandskap. Allt fler bibliotek utforskar hur AI kan användas i informationssökning, serviceutveckling och

interna processer, samtidigt som biblioteken tar ett tydligt ansvar för att stärka användarnas medie- och informationskompetens och bidra till en kritisk förståelse av ny teknik. Det digitala kompletterar det fysiska biblioteket och öppnar nya möjligheter att arbeta med litteratur, kultur och lärande, oberoende av tid och plats.

Välmående är också temat för årets biblioteks dagar, som ordnas den 21–22 maj i Vörå på Norrvalla. Temat speglar många

av de frågor som just nu är aktuella både nationellt och internationellt: bibliotekens betydelse för mental hälsa, arbetsvälmående, gemenskap och livslångt lärande. Dagarna erbjuder möjlighet att fördjupa sig i dessa frågor genom föreläsningar, workshoppar och samtal, men också att mötas, dela erfarenheter och bygga nätverk över både regions- och yrkesgränser. Det är en plats där idéer föds, perspektiv breddas och den gemensamma biblioteksidentiteten stärks.

Att samlas i Vörå är inte bara en chans att ta del av ett aktuellt och inspirerande program, utan också ett tillfälle att uppleva österbottniskt bibliotekssamarbete och gästfrihet på plats. Biblioteks dagarna ger energi, nya tankar och konkreta verktyg för det dagliga biblioteksarbetet och är väl värda resan, oavsett var i landet man arbetar. Vi ser fram emot ett nytt biblioteksår fyllt av samarbete, nyfikenhet och omtanke och hoppas att detta nummer av *Bibban* ska inspirera till både reflektion och handling i en tid där bibliotekens roll är viktigare än någonsin.

Trevlig läsning!

Anneli Haapaharju

FSBF:s ordförande

Bibban

är Finlands svenska biblioteksforenings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbfi.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 32.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

UTGIVARE

Finlands svenska biblioteksforening r.f.

Ansvarig utgivare

Anneli Haapaharju (ordf.)
fsbf@fsbf.fi

Chefredaktör

Monica Sandström
bibban@fsbf.fi

REDAKTIONS RÅD

Monica Sandström, Janne Nyström, Michelle Mattfolk, Mia Karvonen, Emma Ekstrand, Charlotta Panzera, Margareta Danielsson (utanför styrelsen), Anna-Maria Malm (utanför styrelsen)

Layout Heidi Jylhä, Solid Media
Tryckeri Forsberg, Jakobstad

ANNONSER

Vill du annonsera i *Bibban*?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.
Annonsspriser:
Helsida (bakpärm) 350 €
Helsida (inlaga) 300 €
Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

MATERIAL

Material som ska publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Medlemsavgift 25 €
Medlemsavgift för institutioner 80 €

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar och medlemsärenden

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

Webbplats

www.fsbfi.fi

På pärmen: Hela personalen vid Vörå bibliotek samlad på Kajs bastulave vid Folkhälsan Norrvalla.
Foto: Monica Sandström

RRS utökar parallellpubliceringen

FSBF:s expertnätverk för högskolebibliotek ordnade 22.1 ett webinarium med temat Rights Retention Strategy (RRS). Träffen inleddes med en översikt över vad RRS (förhandslicensiering) är och hur det tas i bruk i Finland. Därefter fick vi höra om erfarenheter från Norge, där flera universitet har tillämpat RRS sedan 2022.

TILLFÄLLET LOCKADE 45 deltagare, främst från finländska bibliotek. För att berätta om RRS och det finländska läget var **Tua Hindersson-Söderholm** från Aalto-universitetet inbjuden, hennes rubrik var *RRS – en förhandslicensieringsmodell för forskningspublikationer*. Sedan fick vi intressanta reflektioner från Norge när **Bror-Magnus S. Strand** berättade om *Erfarenheter och utmaningar med RRS vid UiT Norges arktiske universitet*.

Rights Retention Strategy (RRS) är ett initiativ som syftar till att säkerställa öppenhet i forskningspublikationer och samtidigt bevara forskarnas rättigheter till sitt eget arbete. Universitetet i Finland tar efter egna beslut i

bruk RRS. Av de totalt 14 universiteten har i dagsläget 9 infört modellen.

Rights Retention Strategy (RRS) ger forskare möjlighet att omedelbart göra sina referentgranskade manuskript öppet tillgängliga med en CC BY-licens, oberoende av förlagens restriktioner. Modellen stärker forskarnas rättigheter, främjar långsiktig kunskaps-säkerhet och minskar beroendet av transformativa avtal med dyra publiceringsavgifter. Avtalens effekt har hittills varit begränsad. Förhandslicensiering innebär att forskaren alltid kan parallellpublicera sitt manuskript utan embargo, medan universitetet tar det juridiska och/eller ekonomiska ansvaret vid eventuella invändningar från förlaget. Modellen används på olika

håll, bland annat vid Harvard och ett stort antal brittiska och norska universitet. RRS hänger också nära samman med Plan S, som kräver omedelbar öppen tillgång och öppna licenser för offentligt finansierad forskning.

Vid UiT upplevde man att RRS förenklade administratörernas arbete med parallellpubliceringsprocessen då varje enskilt förlags principer inte kollas upp separat. Det medförde även en ökad trygghet för forskare när universitetet tar ansvar för parallellpubliceringen samt hanterar eventuella dispyter med förlagen. Det konstaterades att förlagen förvånande nog inte i någon större utsträckning reagerat på införandet av RRS.

Gun Vestman

Fler träffar för läsledare

VÅRA SATSNINGAR kring Shared reading i Svenskfinland fortsätter tillsammans med Erte. Vi startade vårterminen med träffar för utbildade läsledare den 16.1 och 6.2. Det finns fler chanser under våren att komma med! Under träffarna kan man prova på att leda Shared Reading digitalt och få kamrattstöd i sitt arbete. Anmälan görs till fsbf@fsbf.fi. De följande träffarna ordnas enligt följande:

13.3 kl. 14 Nätverksträff på Teams
17.4 kl. 15 Nätverksträff på Teams
21-22.5 FSBF:s biblioteks dagar:
närträff för läsledare

LILLA ELSÄ

JN 2026

Nominera till utmärkelsern Årets biblioteksgärning!

Nu har det blivit dags att skicka in nomineringar till Årets biblioteksgärning. Känner du någon som gjort en särskilt värdefull insats i sitt arbete för biblioteken eller har du noterat att ett visst bibliotek har en verksamhet som bör uppmärksammas?

FSBF DELAR UT två utmärkelser, vartannat år för Årets biblioteksgärning och vartannat år för Årets biblioteksbok. I år är det dags att uppmärksamma någons insats i biblioteksvärlden.

Utmärkelsern kan alltså tilldelas en enskild person, men även ett helt bibliotek. För två år sedan gick den till specialbibliotekarie **Michelle Mattfolk** för hennes arbete med den svenska servicen på Helsingfors stadsbiblioteks bokbussar. År 2022 fick **Åsa Lundberg** vid Brändö bibliotek på Åland utmärkelsern med motiveringen att hon ger kommuninvånare och turister hög servicekvalitet och väl genomförda program.

Förslag med tillhörande motivering kan lämnas via blanketten på vår hemsida, www.fsbf.fi, senast den 31.3. Styrelsen väljer mottagaren bland förslagen. Utmärkelsern delas ut under Finlands svenska biblioteksdagar under kvällsfesten i Vörrå UF:s lokaler på torsdag kväll 21.5.

MS

Då utmärkelsern Årets biblioteksgärning senast delades ut för två år sedan tillföll den Michelle Mattfolk, för idogt arbete för den svenska servicen på Helsingfors stadsbiblioteks bokbussar.

Är du vår nya styrelsemedlem?

I samband med föreningens årsmöte finns möjlighet att bli medlem i FSBF:s styrelse. Kanske är det något för dig? Vilka tankar har **Emma Ekstrand** om styrelsearbetet?

Hur länge har du varit styrelsemedlem?

Jag blev invald i FSBF:s styrelse på årsmötet 2024 i Mariehamn. Jag känner folk som suttit i styrelsen och tyckte det lät roligt och lärorikt att engagera mig i FSBF.

Hur trivs du med styrelsearbetet?

Det bästa med att vara med i styrelsen är att lära känna folk med erfarenheter från andra bibliotek. Man hinner inte alltid sätta ner så mycket tid som man skulle vilja på styrelsearbetet, men man gör så mycket man hinner med.

Har du satsat på någon viss fråga i styrelsearbetet?

Alla i en styrelse har olika styrkor, och jag har bl.a. varit med och ordnat biblioteksdagarna i Borgå och Vörå.

Emma Ekstrand har två år i FSBF:s styrelse bakom sig. Mest givande tycker hon det varit att också få lära känna personal från andra bibliotek än det egna.

Har det varit givande även för ditt dagliga arbete att vara styrelsemedlem?

Under min tid i styrelsen har jag haft olika vikariat i Pargas bibliotek och jobbar nu med ett projekt för Blankabiblioteken. Jag tycker att styrelsearbetet gett mig en bredare kunskap om biblioteksområdet.

En hälsning till den som kanske är intresserad av en plats i styrelsen?

Om du tycker om att påverka, träffa folk eller ordna olika evenemang så ska du anmäla ditt intresse!

Välkommen på FSBF:s årsmöte!

Under biblioteksdagarna hålls FSBF:s stadgeenliga årsmöte i Vörå, närmare bestämt fredag 22.5 kl. 11.30. Alla medlemmar hälsas välkomna att delta i mötet! Ta kontakt med ordförande **Anneli Haapaharju** om du är intresserad av en plats i styrelsen, nya krafter är alltid välkomna!

Biblioteket på fjället – *Karhu-Korhonen* bibliotek

Högst uppe på fjället Jäkäläpääs topp, i den karga vildmarken i Lemmenjoki nationalpark, ligger vad som ofta titulerats "Finlands mest avlägsna bibliotek" – en liten röd stuga som går under namnet Karhu-Korhonen bibliotek. Inne i stugan finns hundratals böcker som väntar på sina läsare. Men hur kommer det sig att det finns ett bibliotek på ett sådant här ställe? Vem är eller var Karhu-Korhonen? Hur fungerar det riktigt? Biblioteket väcker många frågor.

KARHU-KORHONENS BIBLIOTEK har inte uppstått ur politiska beslut eller samhällsplanering, utan är rotad i den lokala gemenskapen. Det är guldgrävare som arbetat i nationalparken som varit både grundare och de främsta kunderna för biblioteket. Själva Karhu-Korhonen, egentligen **Yrjö Korhonen** (1922-2003) var en av de mest legendariska bland dessa.

Korhonen var en av de många unga män som efter andra världskriget sökte sig till Lappland för att pröva lyckan som guldgrävare. Han blev snabbt en respekterad figur i det sammansvetsade guldgrävarsamhället, där han var känd för sin yrkesskicklighet och uthållighet.

Utöver sitt rykte som guldgrävare var Korhonen känd som en stor bokälskare. Hans smeknamn "Karhu" (Björn) kom från hans erfarenheter som jägare, men det var hans intellektuella nyfikenhet som gjorde honom till en centralgestalt. För guldgrävare som tillbringade månader i isolering var böcker en livsviktig länk till omvärlden – en form av intellektuell

överlevnad. Korhonen personifierade denna kultur, vilket gör biblioteket till en hyllning inte bara till en man som älskade böcker, utan till ett kärnelement i hela guldgrävarkulturen.

Bibliotekets tillkomst är lika unik som dess plats. År 2002, för att fira Yrjö "Karhu" Korhonen 80-årsdag, organiserade guldmeden **Janne Kannisto** från Uleåborg en extraordinär present. Istället för en traditionell gåva samlade han vänner och kollegor för att skapa en bestående hyllning till den läsande guldgrävaren. Gåvan var dessutom en gåva till hela guldgrävarsamhället.

Svårnått läge

Huvudbiblioteket är beläget på den vidsträckta och flacka toppen av fjället Jäkäläpää, 480 meter över havet, i hjärtat av Lemmenjoki nationalpark. Platsen är inte slumpmässigt vald. Den huserar ett före detta vildmarksflygfält

Vi besökte Karhu-Korhonen bibliotek sommaren år 2000, tillsammans med dalmatinern Isla. Foto: Karoliina Kariniemi

som anlades under 1940- och 1950-talen för att underlätta transporter av utrustning och personal till de avlägsna guldgrävningsområdena.

Den lilla röda stugan som idag är bibliotek var ursprungligen flygfältets "terminal" – en servicebyggnad för resenärer och piloter. När terränghjulingar blev vanligare minskade flygfältets betydelse, och byggnaden lämnades åt sitt öde tills den fick nytt liv. Landningsbanorna, markerade med vitmålade stenar, är fortfarande synliga och påminner om platsens historia. >>

Karhu-Korhonens bibliotek är en liten röd stuga på fjället Jäkäläpääs topp. Foto: Karoliina Kariniemi

» Att besöka biblioteket är ett projekt i sig. Dess otillgänglighet är en central del av dess karaktär och understryker dess roll som en destination snarare än en lokal servicepunkt. Det finns flera sätt att ta sig dit, men inget av dem är enkelt. De vanligaste besökarna idag, efter att den maskinella guldgrävningen i Lemmenjoki lades ner år 2020 (efter en övergångsperiod på nio år), torde vara vandrare. De kommer oftast till Lemmenjoki nationalpark med flodbåt och vandrar sedan vidare. Ett annat relativt vanligt sätt att röra sig i trakten är med en så kallad ”mönkijä”, det vill säga en terränghjuling. Platsen togs bort från den officiella listan över flygplatser i januari 2006, men nationalparkens ordningsregler medger, på vissa villkor, fortfarande landning på platsen.

Bibliotekets utrymmen och samling

Biblioteket är officiellt döpt till *Jäkäläpään kulttuurikeskus* (Jäkäläpääs kulturcentrum), vilket signalerar dess bredare roll. Genom åren har platsen varit värd för sociala evenemang för guldgrävarsamhället, såsom bollspel

och barnprogram för de barn som tillbringat somrarna i vildmarken.

Biblioteksbyggnadens funktion är en direkt spegling av dess historia och syfte. Den är inte bara en förvaringsplats för böcker, utan fungerar som en social och kulturell mötesplats för ett glest utspritt samhälle.

Byggnaden är en liten, röd stuga som består av två rum, vardera under tio kvadratmeter. Det vänstra rummet utgör själva biblioteket, där väggarna är klädda med hyllor fyllda av böcker och tidskrifter. Det högra rummet fungerar som läsesal – ett enkelt utrymme för läsning, eftertanke och samvaro. Trots den informella miljön upprätthålls bibliotekets etos. En handskriven skylt uppmanar besökare till tystnad, en påminnelse om att man, trots att man befinner sig långt ifrån civilisationen, har trätt in i ett rum dedikerat till litteraturen.

Läsesalen har också en teknikhistorisk dimension. Fram till år 2000 fanns här en väggmonterad vildmarkstelefon. Denna telefon, baserad på det finska ARP-nätverket, var inte en bekvämlighet utan en livlina – ett kritiskt nödkommunikationssystem

i en väglös vildmark utan modern mobiltäckning. Idag pryds väggarna i läsesalen av en liten fotoutställning som berättar om områdets historia. Medan utrymmet och dess funktioner är unika, är det samlingen som verkligen definierar ett bibliotek.

Även en filial

Förutom denna huvudbyggnad, existerar också en filial. Detta nätverk av två bibliotek är ett unikt exempel på hur en gräsrotsdriven kultursatsning kan tjäna ett utspritt och isolerat samhälle. Filialen ligger på toppen av fjället Martin Iskon palo. Liksom huvudbiblioteket är även denna byggnad en före detta servicebyggnad för ett vildmarksflygfält, vilket förstärker den historiska kopplingen till guldgrävningens logistik. Den är en mindre version av huvudbiblioteket med en mer begränsad boksamling, men den fyller samma funktion som en kulturell samlingspunkt.

Bibliotekets grund bestod av cirka 400 kasserade böcker från Uleåborgs stadsbibliotek. Sedan dess har samlingen vuxit organiskt genom donationer från guldgrävare och vandrare.

Böcker från avlidna grävares kvarlätskap har också funnit en ny hemvist på hyllorna, vilket ger samlingen ett extra lager av kulturhistoriskt värde. Guldgrävaren **Antti Peronius** har berättat hur han burit böcker från två avlidna kamraters dödsbon till biblioteket, ”en meter åt gången”, en detalj som illustrerar den fysiska ansträngningen bakom samlingens uppbyggnad.

Idag upptar samlingen cirka 25 hyllmeter och dess innehåll är minst sagt eklektiskt. Här saknas alla etablerade principer för samlingshantering, katalogisering och cirkulation. Biblioteket fungerar som ett levande experiment i decentraliserad samlingsutveckling, där förvärv är helt användardrivet och gallring sannolikt sker genom naturligt slitage eller informellt utbyte.

Driften av Karhu-Korhonens bibliotek är ett levande exempel på ett system byggt helt på förtroende. Det finns ingen personal, inga lånekort och inget registreringsystem. Principen är enkel: ”*Otetaan kirja ja viedään pois*” (Välj en bok och ta med den)

Låntagarna förväntas lämna tillbaka boken vid ett senare tillfälle eller bidra med en ny bok. För att upprätthålla en känsla av tillhörighet stämplas varje bok som införlivas i samlingen med bibliotekets officiella stämpel.

Även om biblioteket saknar anställda finns det en utsedd ”bibliotekarie”. Denna hederstitel är inte bara symbolisk; den är ett uttryck för genuint förvaltarskap och ansvar. När den tidigare vårdnadshavaren överlämnade bibliotekets stämpel skedde det ”med sorg i sinnet”, vilket vittnar om den djupa plikt-känsla som är förknippad med uppdraget. Detta unika bibliotek har till och med byggt upp ett eget litet nätverk.

Ett arv från guldgrävar-kulturen

Lemmenjoki-området är sedan länge en central del av Finlands guldkultur, med guldgrävning som inleddes på 1800-talet och upplevde en riktig guldfeber efter andra världskriget.

Bibliotekets lilla läsesal har cirka 25 hyllmeter med väldigt blandad litteratur. Foto: Karoliina Kariniemi

Under 2000-talets första decennier var Lemmenjoki en av de mest produktiva guldådrarna i Lappland. Maskinell guldgrävning infördes under denna period, vilket möjliggjorde en mycket effektivare utvinning.

Denna epok av maskinell guldgrävning i Lemmenjoki nationalpark tog officiellt slut den 1 juli 2020. Beslutet kom efter en nioårig övergångsperiod som följde den reviderade gruvlagen (2011). Lagändringen motiverades av att guldgrävningens miljöpåverkan stred mot nationalparkens syfte. Efter detta har många av de professionella guldgrävarna lämnat området, och fokus har flyttats till landskapsåterställ-

ning. De synliga ärren efter grävningen i fjällterrängen kan dock komma att synas i århundraden.

Karhu-Korhonen-biblioteket står kvar som ett sällsamt vittnesbörd om en färgstark kulturhistoria – en symbol för guldgrävarens envishet, deras längtan efter kunskap, och en kulturell fristad där naturens tystnad och litteraturens djup möts. Det är en påminnelse om att även i de mest otillgängliga hörnen av världen, finns det ett behov av att förvalta både kulturarv och det skrivna ordet.

Janne Nyström

Skivhyllor med musikrecensioner

Goda nyheter! I slutet av år 2025 lanserades på musiksidan i de nyländska Helle-bibliotekens webbibliotek en representativ bildkarusell med svensk-språkiga musikrecensioner. Den svenskspråkiga karusellen erbjuder biblioteks-baserad musikjournalistik åt bibliotekens svenskspråkiga användare.

ARTIKLARNA PRODUCE-RAS av VAKE och publiceras också på webbsidan *Levyhyllyt.fi*. Vid sidan av texter som skrivs direkt på svenska görs även översättningar till svenska av artiklar som ursprungligen publicerats på finska. Under 2026 kommer nya svenskspråkiga artiklar att publiceras oftare än tidigare.

Produktionen av de svenskspråkiga artiklarna i bloggen *Levyhyllyt* i *Musiikkirjastot.fi* tog trots knappa resurser sina första steg när *Biblioteken.fi*:s planerare **Anna-Maria Malm** började arbeta med att översätta artiklar. Senare fick *Levyhyllyt* sin första svenskspråkiga innehållsproducent, **Lisen Ede**, som har skrivit om banden **New Model Army** och **Burning Hearts**. I januari 2026 började **Azra Arnautović** som skribent för *Levyhyllyt*.

Anna-Maria, hur har det varit att översätta artiklarna?

Då *Musiikkirjastot.fi*:s redaktör **Tuomas Pelttari** år 2016 frågade mig

om jag kunde översätta hans artikel i *Levyhyllyt* om det svenska rockbandet **Kent**, tvekade jag först, eftersom musik och musikkännedom aldrig varit min starka sida. Jag tyckte ändå att det skulle vara bra att få något innehåll på svenska om musik på Biblioteken.fi eftersom det så gott som saknades, så jag tog mig an utmaningen. Det var inte helt lätt, eftersom jag måste kolla upp vad en hel del musiktermer egentligen betyder. Dessutom är *Levyhyllyt*-artiklarna mer personligt skrivna än rena faktatexter, vilket på sätt och vis gör dem svårare, men samtidigt intressantare att översätta.

Några år senare frågade Tuomas igen om jag kunde översätta en annan artikel, den här gången **Ari Vääntä**:ns artikel om artisten **Hurula**. Eftersom artikeln om **Kent** inte blivit utskäld, utan tvärtom fått ett gott mottagande, vågade jag mig på det. Sedan dess har jag översatt flera artiklar om svenska och finlandssvenska band och artister, senast artiklarna om **Vasas flora och fauna** (skriven av Ari Vääntä) och **Anki Lindquist** (skri-

Ingångssida och register:
Levyhyllyt.fi » Artiklar på svenska

Svenskspråkiga artiklar:
Azra Arnautović och Lisen Ede

Översättning av finskspråkiga artiklar till svenska:
Anna-Maria Malm

Planering: Tuomas Pelttari

ven av **Matti Pajuniemi**). Det har varit både roligt och lärorikt att översätta artiklarna. Artiklarna har ett trevligt format eftersom musikvideorna är inbäddade i texten, så man direkt kan lyssna på musiken man läser om.

I motsats till mycket av det andra innehållet i *Biblioteken.fi*:s tjänster, som naturligt nog används betydligt mindre än de motsvarande finska innehållen har de svenskspråkiga *Levyhyllyt*-artiklarna enligt statistiken lästs förvånansvärt mycket, nästan i samma omfattning som de finskspråkiga artiklarna. Det är en orsak till att vi anser det vara värt att i fortsättningen

Azra Arnautović är ny skribent för bloggen *Levyhyllyt*. Foto: Alexandra Furubacka.

satsa resurser på dem. Den mest lästa av de svenskspråkiga artiklarna är den år 2023 publicerade artikeln *Finländsk rock på svenska*, där bland andra KAJ omnämns.

Översättningarna har tidigare publicerats sporadiskt, men när vi år 2025 började erbjuda karuseller med enbart de svenskspråkiga artiklarna för bibliotekens svenskspråkiga webbsidor, uppstod det ett behov av flera artiklar på svenska. Därför planerar vi att i fortsättningen översätta sex artiklar per år och vi har dessutom bitt Azra skriva helt nya artiklar på svenska.

Azra, hurdan musik vill du berätta om som ny skribent?

När jag slutade som verksamhetsledare för FSBF visste jag inombords att det inte var sista kontakten jag hade med biblioteksvärlden. Så när Tuomas Pelttari från *Levyhyllyt* hörde av sig för att fråga om jag ville skriva för *Levyhyllyt* var svaret direkt: ja!

Under coronapandemin flyttade jag och min man från Helsingfors till Jakobstad och jag beslöt mig för att försöka mig på min största barndomsdröm, nämligen att bli professionell musiker. Jag sökte in till Yrkeshögskolan Novia och blev antagen. Just nu är jag i slutskedet av mina studier i tvärflikt och musikpedagogik, jag dirigerar blåsorkester, undervisar, jobbar med Ruskfestivalen och skriver

Tuomas Pelttari är redaktör för *Musiikkirjastot.fi*.

nu också om musik för *Levyhyllyt*. Det känns överkligt; 15-åriga Azra som spelade i blåsorkester och satte varje ledig sekund på musik är nog otroligt stolt och glad just nu. Det är i och för sig 34-åriga Azra också.

När man får ett uppdrag som att skriva för en sida som *Levyhyllyt* känns möjligheterna oändliga. Och de är de också. Vill jag skriva om rockmusik, klassisk musik, svensk popmusik, finlandssvensk dialektmusik, eller något helt annat? Vilka artister vill jag lyfta upp? Vi börjar i alla fall med artister som har österbottnisk koppling. Min första *Levyhyllyt*-artikel handlade om Vöråbördiga **Josefin Siréns** album *Rättvisor & hembygdsserenader* [2022] och publicerades i början av året. Vad är bättre än att börja med än en ung, österbottnisk kvinna som skriver sin egen (och grymt bra!) musik? För att inte tala om hur hon ägde scenen under föreställningen *Österbottnisk afton*.

Min nästa artikel kommer att lyfta upp Stockholmsbandet **Tiger**. Det var ju sedan det där med österbottnisk koppling. Visste ni att två av gruppens medlemmar är uppvuxna i Jakobstad? Koppling check! När **Tiger** steg ut på *After Eight*:s utomhusscen en varm sommarkväll år 2023 tog de mitt musikhjärta med storm och har sedan dess varit ett av mina mest lyssnade band. Deras låtar påminner faktiskt lite om Siréns; mycket nostalgi, barn-domsvänskap, romantik och filosofiska

Anna-Maria Malm har översatt *Levyhyllyt*-artiklar till svenska.

funderingar.

Det ser alltså ut så, kära *Bibban*-läsare, att biblioteksvärlden inte riktigt blir av med mig ännu. Hoppas ni vill följa med min nya era som musikskribent!

Musikkaruseller till webbiblioteken

När detta skrivs, i början av februari finns karusellen med de svenskspråkiga *Levyhyllyt*-musikartiklarna på Helle-bibliotekens och Helmet-bibliotekens svenskspråkiga musiksidor. Åtminstone Vasa och Vaski-biblioteken har musiksidor där karusellen kunde platsa, men alla bibliotek som vill erbjuda svenskspråkigt musikinnehåll åt sina användare kan infoga karusellen i sitt webbibliotek. Tipsa gärna den som ansvarar för ert webbibliotek om den svenskspråkiga karusellen!

Vi hoppas att Azras, Lisens artiklar och Anna-Marias översättningar ska vara till nytta och glädje för bibliotekens användare och de kan förhoppningsvis också ge tips till biblioteksanställda. Ge gärna respons och förslag på nytt innehåll till oss på redaktionen!

annamaria.malm@hel.fi
tuomas.pelttari@hel.fi

Tuomas Pelttari
Anna-Maria Malm
Azra Arnautović

Levyhyllyt - Svenskspråkiga artiklar

Bildkarusell med de nyaste svenskspråkiga artiklarna på *levyhyllyt.fi*

På e-bibliotekets avdelning vid Nationalbiblioteket arbetar fr.v. Pekko Sams, Sade-Tuuli Siipola, Anna Tuomikoski, Annastiina Louhisalmi (servicechef), Marja Hjelt, Outi Tommila, Kaisa Kuivalahti och Joonas Kupe. På bilden saknas Pinja Talosela.
Foto: Marko Ajo / Nationalbiblioteket

Nationalbibliotekets statistik

1.1 2025 - 31.12 2025

271 254 kunder
1 270 274 ljudbokslån
446 249 e-bokslån
4 977 715 tidskriftslån

Beståndet består av:
12 805 e- och ljudbokstitlar
72 681 e- och ljudbokslicenser
113 tidskrifter

Användningsgraden:
55 % för ljudböcker
37 % för e-böcker

I det svenskspråkiga beståndet finns 3549 titlar, varav

- 2 168 ljudböcker
- 1 381 e-böcker
- 2 374 böcker för vuxna
- 1 062 böcker för barn
- 199 böcker för ungdomar
- 3 012 titlar inom skönlitteratur
- 577 titlar inom facklitteratur

Det finns även 12 tidskrifter på svenska: Aftonbladet, Allers, Antik & Auktion, Bamse för de yngsta, Elle (SE), Femina, Kalle Anka & Co Presenterar, Kamera & Bild, Matmagasinet, MåBra, Populär Arkeologi, Robot Presenterar.

det material vi vill ha, vi behöver inte ta det som råkar finnas på en inköpt plattform.

Anna berättar att det i början var svårare att köpa in material från förlagen. Samlingen var i början väldigt liten. Men vartefter har nationella e-biblioteket blivit en större aktör på marknaden och därmed även intressant som samarbetspartner.

– Vi har god kontakt till de riks-svenska förlagen och inte minst de finlandssvenska utgivarna. I de sex urvalsgrupperna tas sedan de slutliga besluten om vad vi köper in.

Numera uppgår antalet ljudböcker till drygt 8000 och antalet e-böcker till över 5000 titlar på finska, svenska, engelska och även övriga språk. Om man tittar på licenser, har E-biblioteket nästan 50 000 ljudboks- och 24 000 e-bokslicenser.

Kort kö på svenska

Om man bor i en kommun som är ansluten till e-biblioteket kan man logga in via nationalbibliotekets app för elektroniskt material. De 3 % av Finlands befolkning som ännu inte är anslutna bor i huvudsak i kommuner med stor svenskspråkig befolkning.

– Många har ansett att vårt svenskspråkiga utbud är för litet. Jag har full förståelse för det eftersom varje kommuns målsättning är att betjäna invånarna så bra som möjligt. Samtidigt vill jag påminna om att utvecklingen är snabb, vi har idag mycket mer svenskspråkigt material än i början. 21 % av alla titlar i e-bibliotekets bestånd är på svenska.

Anna konstaterar att som låntagare av material på svenska behöver man inte köa så länge i väntan på populära titlar som i väntan på finskspråkiga titlar.

– Det är en klar fördel med att vara svenskspråkig låntagare hos oss.

I Norden är det Danmark som kommit längst i utvecklingen vad gäller nationella e-biblioteket.

– Jag skulle säga att Danmark är ungefär tio år före oss i utvecklingen. På regeringens uppdrag håller nu Kungliga biblioteket och de allmänna biblioteken i Sverige på att se över möjligheten att starta upp en nationell tjänst. Jag är ofta i kontakt med dem och berättar gärna om hur vi löst olika problem. I bästa fall väljer någon i Europa att bygga en liknande teknisk plattform som vår, vilket gör att vi i framtiden kan samarbeta även kring tekniken.

Anna ser e-biblioteket som ett ständigt pågående projekt.

– Vi måste alla hänga med i utvecklingen, ingen vill ju se en framtid där bibliotek främst är ett bokmuseum. Därför är e-biblioteket en tjänst som hela tiden ska utvecklas, det är en process som aldrig blir klar, och så ska det vara!

Monica Sandström

Egen urvalsgrupp för material på svenska

Sex urvalsgrupper tar beslut om vad som ska köpas in till nationella e-biblioteket. Grupperna är indelade i facklitteratur, skönlitteratur, barn och unga, tidskrifter, främmande språk och svenska gruppen. Bibliotekspedagog **Paula Roselius** vid Kyrksläpps bibliotek är en av de som ingår i svenska urvalsgruppen.

Hur länge har du varit medlem i svenska urvalsgruppen?

Sedan e-biblioteket startade, 2024. Jag ansökte genast när jag såg att det var fritt fram att ansöka om medlemskap. E-bibban intresserade mig. Vi hade haft Biblio tidigare, och i början var e-bibban inte så bra, det kom många klagomål. Men nu har vi fått in mycket nytt och populärt.

Varför gick du med i gruppen?

Jag ville vara med och välja svenskspråkig litteratur, och jag gör både barn- och vuxenanskaffning till vårt bibliotek. Då kan man också tänka sig att om vi skaffar en bok till e-biblioteket, så behöver vi inte skaffa samma bok som fysisk bok.

Hur har du upplevt arbetet med urvalet?

Det har varit mycket trevligt, vi har en fin grupp. Den senaste tiden har urvalet blivit jättemycket bättre. I början var det knapert. Särskilt Albert Bonniers har nu ökat böckernas antal.

Hur ofta samlas gruppen och hur många medlemmar är ni?

Vi samlas två gånger i månaden, och vi är sex medlemmar. På grund av att vi måste förnya licenser och samtidigt köpa in nya böcker är det enklast att vi har möte två gånger i månaden under jämna veckor. Annars skulle mötena dra ut för mycket på tiden.

Hur väljer ni material?

Vi försöker så klart välja material på basen av vad som är populärt. Deckare går mycket bra. Och ljudböcker lånas

mycket mer än e-böcker. Och så klart vill vi köpa in finlandssvenska författare.

Hur tycker du att e-biblioteket utvecklats?

För svenska delen tycker jag att allt har gått framåt. Vi har fått mycket nya författare som är populära, så som **Lucinda Riley, Stephen King, Arne Dahl** osv. Vi kommer också snart få en skild bokkarusell för unga, i stället för att ha barn- och ungdomsböcker i samma karusell. Det gör att ungdomar har svårare att hitta böcker. Jag är väldigt glad åt den här förnyelsen. Jag bokpratar mycket själv för både högstadiet och gymnasiet.

Nationella e-biblioteket i ständig utveckling

Nationella e-biblioteket startade för snart 2 år sedan och är idag tillgängligt för 97 % av Finlands befolkning. Utvecklingen av plattformen pågår ständigt, liksom inköp av bland annat svenskspråkigt material.

EN OFFICIELLA STARTEN

– Utgångspunkten var att det ska finnas en jämlik tillgång på ljudböcker och e-boksmaterial till alla i Finland. För 150 år sedan då de första allmänna biblioteken grundades var tanken densamma, att alla ska ha tillgång till litteratur oberoende ekonomiska möjligheter,

säger **Anna Tuomikoski**.

Anna tycker att de första åren har gått bra. På Nationalbiblioteket var man mån om att den tekniska plattformen skulle vara helt egen.

– Vi har byggt och utformat den i egen regi vilket ger oss möjlighet att styra utvecklingen så som vi vill ha den, utan att vara beroende av andra. Det ger oss också frihet att köpa in

Läsning för bättre välmående i vardagen – fler sidor i livet

Den här texten bygger på projektet *Läsning för välbefinnande i vardagen*, som genomfördes vid Stadsbiblioteket i Jakobstad och hade som mål att synliggöra läsningens hälsofrämjande effekter samt inspirera vuxna att göra läsningen till en naturlig del av sin vardag.

PROJEKTET FÖDDES UR en enkel tanke: hur mycket nytta läsning gör för oss och varför vi ändå ofta mår dåligt. Ur den ansökan som först fanns på papper växte något betydligt större. Allt eftersom formades olika sätt att väcka läslust: läsretreater, föreläsningar, tysta bokcirklar, författarbesök och pop up-bibliotek. Genom allt detta blev en sak tydlig: läsning påverkar oss positivt och det på flera olika sätt.

Vardagen sköljer över oss i sitt eget tempo och det känns inte alltid som att det är vi som bestämmer när vi får vila. Det är svårt att stanna upp när allt viktigt är på halft. Då kan en bok vara just den mjuka broms som får oss att återvända till vårt eget tempo. Att sjunka in i en berättelse ger en andningspaus som inte behöver vara

lång för att vara verksam. Några sidor räcker för att stilla tankarna och skapa klarhet.

I den här texten berättas det hur läsning påverkar kroppen, sinnet, vardagen och våra gemenskaper och varför det lönar sig att återvända till den om och om igen.

Människor mår sämre – läsning kunde vara en del av lösningen

Många mår just nu dåligt. Utmaningar kring den psykiska hälsan, utmattning och kraven på ett perfekt liv tär på oss. Våra dagar fylls av skärmar och vi tillbringar uppskattningsvis över en tredjedel av dygnet framför dem. När vi dessutom arbetar via skärmen är det inte konstigt att återhämtningen blir bristfällig.

Studier visar att många finländare anser sig läsa alldeles för lite och många upplever att de inte längre klarar av att koncentrera sig på längre texter. Det är oroande i en tid när samhället kräver mångsidig läskompetens. Kritisk läsförmåga är avgörande i sociala medier, men även arbetslivet och vardagens alla uppgifter kräver god textförståelse.

Ofta riktas oron kring läsning mot barn och unga och vuxna glöms lätt bort. Men läsning går inte vidare från generation till generation om inte vuxna visar vägen. E-böcker och ljudböcker är fina sätt att läsa, men för ett barn är en telefon fortfarande en telefon. Därför behöver läsningen göras synlig och konkret i vardagen. Därför är biblioteksbesök viktigare än någonsin.

Varför läser vi inte längre?

Den digitala revolutionen har förändrat vår koncentrationsförmåga snabbare än vi hunnit förstå. Intrycken är korta, snabba och beroendeframkallande. Om något inte fångar vår uppmärksamhet direkt går vi vidare. Detta påverkar även läsningen: det blir svårare att landa i bokens lugnare rytm.

Samtidigt fylls vardagen av plikter och tidsplaner. Arbete, familj, hobbyer och sociala förväntningar tar tid och energi. Att sätta sig ner med en bok känns som en lyx, trots att det ofta är just det kropp och själ behöver.

Läsning bevarar vårt kulturella minne och hjälper oss att förstå världen. Den stärker den samhälleliga läskunnigheten och vidgar vårt tänkande. Den är kärnan i det livslånga lärandet, ett sätt att utvecklas utan att behöva anmäla sig till en kurs eller boka in en hel kväll.

Och inte minst: läsning är en bro mellan det förflutna och framtiden. Klassiker, facklitteratur, skönlitteratur och biografier tar oss till platser vi annars aldrig skulle kunna nå.

Läsning gör gott för kroppen

Redan några minuter med en bok sänker stresshormoner och lugnar pulsen. Andningen blir djupare och sinnet stabilare. Särskilt stor är nyttan i kvällsrutinen: en bok inför läggdags ökar mängden djupsömn, just den sömn som reparerar kroppen, stärker minnet och balanserar humöret.

Författarbesök i Jakobstads stadsbibliotek, till vänster författaren Anna-Riikka Carlson och till höger Marjut Hepokangas. Foto: Märta Hepokangas

Läsning gör också gott för hjärnan. Den aktiverar minnet, språket och fantasin. Särskilt med stigande ålder kan läsning bromsa försämringen av kognitiva funktioner och väcka minnen som legat dolda i årtal. Högläsning på äldreboenden leder ofta till samtal och minnen som annars inte skulle komma fram.

Även ögonen och kroppshållningen mår bättre. När vi läser rör sig blicken naturligt över raderna och får små pauser vid varje sidvändning. Telefonens blåljus och ständiga stirrande belastar däremot ögonen och orsakar huvudvärk, torra ögon och sömnsvårigheter. När vi läser är hållningen ofta mer avslappnad än vid skrollande.

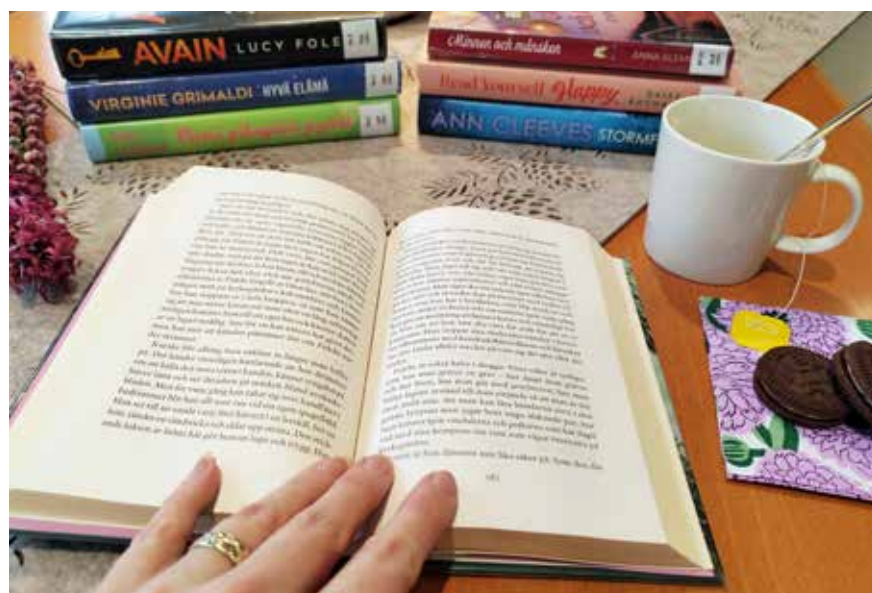
Läsning gör gott för sinnet

Läsning kan förändra dagens känsloläge på bara några minuter. Den minskar stress, ger klarhet och tröstar. Skönlitteratur utvecklar empatin, eftersom vi får leva en stund genom någon annans erfarenheter.

Läsning stärker också vår närvaro. När vi läser detaljerade beskrivningar av miljöer, människor eller situationer, börjar vi ofta betrakta vårt eget liv med större uppmärksamhet.

Inom terapier används läsning och skrivande som verktyg eftersom de ökar självinsikten och hjälper oss att bearbeta våra egna upplevelser. Läsning lindrar bevisligen både ångest och depression.

Ensamhet är en av vår tids största >>

En stund för det egna välmåendet med en bok och något gott till! Inom ramen för projektet ordnades en bokpicknick i i Skolparken i Jakobstad.

Pop up-bibliotek i Prisma, till höger Marjut Hepokangas och till vänster chefen för bibliotekstjänster Marina Sandström.

Se över din skärmtid och fråga dig om du vill låta en del av den bli lästid. Även en liten förändring kan ge förvånansvärt många läsupplevelser under ett år.

Gemenskap kan också stötta läsningen. Tysta bokcirklar, silent book clubs, är ett fint exempel: man läser tillsammans, men i sina egna världar. Och om berättelserna lockar i ljudboksform: kör på. Det viktigaste är att berättelsen får följa dig på det sätt som passar dig.

Böcker behövs

Stadsbiblioteket i Jakobstads läsprojekt nådde över tusen människor under ett och ett halvt år. Det blev en resa som visade hur många sätt läsning påverkar vårt välbefinnande. Varje föreläsning, varje lässtund och varje tyst bokcirkel bekräftade samma sak: böcker gör livet mjukare.

Projektet är avslutat, men dess kärna består. Vi kan alla vara läsambassadörer. Varje bok vi delar, varje entusiastisk rekommendation och varje gemensamt biblioteksbesök kan bli början på någon annans läsgnista.

Och ibland räcker det med en enda sida för att förändra hela dagens riktning.

Artikeln är en del av Stadsbiblioteket i Jakobstads projekt "Läsning för välbefinnande i vardagen", som har möjliggjorts av Regionförvaltningsverket. Projektet har fått statsbidrag för att främja läsning och välbefinnande.

Marjut Hepokangas
Projektarbetare
Stadsbiblioteket i Jakobstad

» utmaningar och berör fler än vi tror. När det är tyst omkring oss kan välbekanta berättelser fungera som en trygghamn, en plats där man inte behöver vara ensam. Bokens gestalter kan kännas som vänner som går vid vår sida och ger tröst när vi behöver sällskap.

En kund uttryckte något som stannat kvar hos mig: "I de här böckerna finns mina vänner. Jag känner dem och vet att det går dem väl."

Den meningen säger mycket: berättelser kan ge hopp och en känsla av kontinuitet när livet känns osäkert. Därför är det viktigt att förstå ensamhet, inte bara som statistik, utan som en känsla som påverkar vårt välbefinnande. Genom att erkänna dess betydelse kan vi skapa platser och stunder där ingen behöver vara ensam, inte ens i tankarna.

Så får du in läsningen i vardagen

Om läsningen blivit liggande, börja smått. Bestäm att du i dag läser ett kapitel eller bara några sidor. Snart märker du att du återvänder till boken även nästa dag.

Skapa en lässtund som känns bra. För vissa är det en lugn morgonstund, för andra kvällste och en mjuk filt i favoritfåtöljen. Någon läser i bussen, en annan i omklädningsrummet under barnens träningar. Har du en bok med dig, dyker tillfällen upp överallt.

Välj något du verkligen vill läsa. Läsning är ingen plikt. Om boken inte väcker något, lägg den åt sidan och ta en annan. Inspiration finns i biblioteken, på bookstagram, bland vänner, i bokcirklar och läsutmaningar.

Välkommen ti byin

– Välkommen till byn!

DET FINNS EN särskild sorts trygghet i att gå in i ett bibliotek. Jag har alltid tänkt att det beror på att bibliotek är en av de få platser där man får vara precis som man är. Här finns inget köpkrav, inga prestationskrav och ingen förväntan att leverera något. Bara komma. Bara finnas.

Därför känns det nästan självklart att temat för årets finlandssvenska biblioteks dagar i Vörå är *välstånd bibliotek*. Det passar oss. Inom sektorn för livskvalitet, där biblioteket, medborgarinstitutet, fritids- och kultur-tjänsterna, ungdomstjänsterna och de förebyggande välfärdstjänsterna ingår, har vi i flera år arbetat målmedvetet med just välstånd. Dels hur vi stärker personalens välstånd, dels hur vi skapar verksamheter som på riktigt bidrar till kommuninvånarnas hälsa och trivsel.

Ett viktigt steg har varit att bygga en gemensam värdegrund. Att se att vi, trots olika uppdrag, arbetar mot samma målsättning. Att inse att vi kompletterar varandra i stället för att konkurrera. Att vi alla gör vårt bästa, och samtidigt bär på en genuin vilja att samarbeta, utvecklas och våga prova nytt, men också landa tryggt i de uppgifter vi redan gör bra. Det arbetet är inte alltid friktionsfritt, och det ska det inte heller vara. Välstånd betyder inte att allt går lätt hela tiden. En organisation som mår bra klarar både friktion och glädje, eftersom grunden och tryggheten finns i vår gemensamma värdegrund. Det är oerhört viktigt att vi kan arbeta tillsammans, eller som vi säger på Vörådialekt: *ti arbeit ilaag*.

Att arbeta tillsammans mot samma målsättning skapar välstånd. Det blev vi särskilt medvetna om våren 2025, när hela kommunen samlades kring glädjen i KAJ och deras framfart i Melodifestivalen och senare Eurovision. Hur fånigt det än kan låta, så hände något med oss. Vi skrattade och sjöng tillsammans och riktade energin åt samma håll. Jag tror faktiskt att Vörå aldrig har känts så hemma, så stolt över vår egen dialekt eller varifrån vi kommer som just då. Mitt i all musik och gemenskap såg vi på vår egen kommun och vårt arbete med lite nya ögon.

Vi som både bor och arbetar i Vörå tar det ibland nästan för givet. Här finns landsbygd och skärgård, där det ibland känns som att varken åkrarna, skogarna eller havet tar slut. De ger oss utrymme att andas, plats att tänka och en sorts lugn som är svår att beskriva men lätt att känna. Här finns föreningarna, våra stora aktörer inom fritidsverksamhet som ordnar musik, teater, idrott, evenemang och kulturupplevelser. Allt på frivillig basis, alltså på talko. Och våra smultronställen: hembygdsmuseerna, vandringslederna, sommarcaféerna och de små platserna som påminner oss om varför vi trivs här. En kommun full av sådant som gör livet lite rikare, lite mer mänskligt, lite mer välstånd.

Och kanske är det just därför biblioteken passar så naturligt in i den här helheten. För när ett bibliotek mår bra märks det direkt. I atmosfären och i bemötandet. Ett välstånd bibliotek känns som hemma, ett vardagsrum dit man får komma precis som man är. Och det är också hit vi söker oss

också när livet skaver lite. Ungdomen som behöver tystnad. Den äldre som egentligen mest längtar efter någon att prata med. Föräldern som kommer för barnens skull men går hem med något eget i väskan också. Bibliotekets betydelse är konkret, mänsklig och tillgänglig.

Det är fint att vi får välkomna er hit till Vörå. Jag hoppas att biblioteksdagarna får bli en paus, ett andetag och tid att inspireras. Att vi inte bara pratar om välstånd bibliotek, utan faktiskt får uppleva ett, mitt bland åkrar, föreningsliv, talkoanda och öst-erbottnisk stolthet. Välstånd skapas inte i teorin, det skapas i mötena, i nyfikenheten, i samarbetet och i modet att både hålla fast och släppa taget.

Välkommen ti byin! Ha do it vari förr ere dags no!

(Har du inte varit tidigare så är det dags nu, citat ur KAJ:s *Kom ti byin*. Och ja, jag rekommenderar den som obligatorisk förhandslyssning inför ert besök i Vörå)

Heidi Nyman
Världsdirektör, Vörå kommun

Folkhälsan Norrvalla. Foto: Norrvalla

Tema: Välmående bibliotek

Finlands svenska biblioteks dagar

21–22.5.2026 | Norrvalla, Vörå
+ afterwork 20.5

Välkommen med på biblioteks dagarna!

I år samlas vi till Finland svenska biblioteks dagar i Vörå, Österbotten 21–22 maj, med kvällsprogram även 20.5. Det blir ett inspirerande program i tre dagar med temat *Välmående bibliotek*.

Biblioteks dagarna hålls på **Norrvalla** och i **Vörå huvudbibliotek**. Föreningens årsmöte hålls på fredag förmiddag. Till programmet hör även en trerätters middag på **Vörå ungdomslokal**.

Paketpris

Paket 1: 20–22.5 medlem 150 € / icke-medlem 200 €

Paket 1 omfattar samtliga buss-transporter, kvällsprogrammet på onsdag i Vörå bibliotek samt hela konferensprogrammet under alla dagar. I paketet ingår följande måltider: mingelservice på onsdagkväll. Lunch, kaffe och en trerättersmiddag på torsdag. Frukost, lunch och kaffe på fre-

dag. För deltagare som övernattar tillkommer Norrvallas logipriser: 105 €/natt i enkelrum, 120 €/natt i dubbelrum och 150 €/natt i trippelrum. Fyll i önskat övernattningsbehov i anmälan, vi rekommenderar dubbel/trippelrum.

Paket 2: 21.5 medlem 90 € / icke-medlem 120 €

Paket 2 innehåller torsdagens busstransporter, konferensprogrammet, lunch och kaffe och trerättersmiddag.

Paket 3: 22.5 medlem 70 € / icke-medlem 90 €

Paket 3 innehåller fredagens busstransporter, konferenspro-

grammet samt frukost, lunch och kaffe.

Anmälan

Anmälan är öppen till 31.3 för dem som behöver övernattning. För de som inte behöver övernattning är anmälan öppen fram till 30.4. **Observera att anmälan är bindande, föreningen fakturerar alla deltagare som anmält sig.**

Har du frågor?

Mejla fsbf@fsbf.fi

OBS!

VÄLKOMMEN TILL VÖRÅ!

Program

Onsdag 20.5

Vörå huvudbibliotek

17.40 Bussen avgår från Vasa järnvägsstation till Vörå huvudbibliotek

18.15–20.00 Afterwork med mingel, småplock och lokala författarsamtal i Vörå huvudbibliotek (Härmäsvägen 8)

20.15 Bussen avgår från Vörå huvudbibliotek till Norrvalla

Torsdag 21.5

Norrvalla och Vörå ungdomslokal

7.30–9.00 Frukost för övernattare på Norrvalla

10.00–13.00 Anmälan och minimässa med aktuella aktörer på Norrvalla

11.00–13.00 Lunch med tillhörande kaffe och efterrätt (Elsas kök)

11.15 Bussen avgår från Vasa järnvägsstation till Norrvalla för dem som bokat plats

13.00 Välkomsthälsning FSBF och Vörå kommun

13.15 Key note 1 – **Lena Sundström**, överinspektör för biblioteksväsendet på TTV

13.55 Välmåendepaus

14.00 Key note 2 – **Maria Håkans-Löfqvist**, Inspirea Consulting: *Välmående bland bibliotekspersonal*

15.00 Information om eftermiddagen

15.05 Kaffe + bokbussbesök (regionens bokbussar på plats)

15.50 Inspirationsverkstäder torsdag

– Högskolenätverket (start 15.30)

– Barn och unga, **Lena Sägfors** från SJK Erte

– Trafik och välmående på bokbussen, **Peter Nykänen**

– Shared Reading för läsledare, FSBF

– Meröppna bibliotek, **Tove Knutars-Sjöblom** & **Annika Friman**

– Mera välmående för bibliotekspersonal, **Maria Håkans-Löfqvist**

16.50 Välmåendepaus

18.15 Bussen avgår till Vörå ungdomslokal (Bergbyvägen 15) från Norrvalla

18.30 Kvällsprogram och trerättersmiddag, utmärkelsen för Årets biblioteksgärning delas ut

22-tiden Bussen avgår från Vörå ungdomslokal tillbaka till Norrvalla

Eventuella ändringar i programmet är möjliga.

Fredag 22.5

Norrvalla och Vörå huvudbibliotek

7.30–9.00 Frukost (kom ihåg att anmäla dig om du inte bor på Norrvalla)

9.10 Inledning

9.20 Inspirationsverkstäder fredag

– Högskolenätverket (start 9.00)

– Barn och unga, **Lena Sägfors** från SJK Erte

– Välmående och estetik i biblioteksmiljön

– AI – på gång i Svenskfinland och biblioteken

– Visuellt stöd på biblioteket – Widgit

10.20 Välmåendepaus

10.30 Välmåendepass

– Käppgympa

– Arbetsergonomi

– Besök till Tegengrensstugan

– Litteraturpromenad

11.15 Årsmöte

12.00 Lunch med tillhörande kaffe och efterrätt (Elsas kök)

12.45 Key Note 3 – **Malin Knip**: *Hjärnhälsa*

13.45 Välmåendepaus + kaffe och frukt

14.00–14.45 Paneldebatt: *Hur skapar vi välmående bibliotek?*

14.50 Bussen avgår för dem som vill besöka Vörå huvudbibliotek

15.00–15.40 Besök på Vörå huvudbibliotek

15.30 Bussarna avgår till Vasa från Norrvalla (går via Vörå huvudbibliotek)

Vörå Ungdomsförening. Foto: Vörå UF

VÄLKOMMEN TILL VÖRÅ!

KAJ-land bjuder på omväxlande Bibbadagar

Nästan som över en natt blev Vörå en kommun som det talades och skrevs om långt utanför Finlands gränser. KAJ vann svenska Melodifestivalen och allas blickar riktades mot den sympatiska trions hembygd. Nu styr även den finlandssvenska bibliotekspersonalen kosan till Vörå – det är dags för biblioteksdagarna 2026!

VÖRÅS BIBLIOTEKSCHEF
Ulrika Staffans har samlat sin personal till fotografering på KAJ:s bastulave som

nu finns placerad i aulan vid Folkhälsan Norrvalla. Det är här vid Campus Norrvalla som biblioteksdagarna kommer att hållas i maj.

– Här har vi tillgång till restaurang, auditorium, klassrum för workshoppar och förstås hotellrum för de som övernattar. Dessutom finns många olika möjligheter till motion och friluftsliv, gym och simhall, säger Ulrika Staffans.

Det var även just här vid Norrvalla som en fullsatt sal med Vöråbor följde finalen i Sveriges Melodifestival. Jublet som ljud då det stod klart att bygdens KAJ vunnit fick nog närapå taket att lyfta.

– Ja, det har varit ett jätteroligt och speciellt år för oss i Vörå. I biblioteket har vi märkt en betydligt högre andel turister än tidigare år. Jag tycker också att KAJs seger är en välkommen och värdefull bekräftelse på kulturens och litteraturens värde. Dessutom lyfter

det vår dialekt, ja, dialekter överlag. Det är en seger för oss alla här!

Nu ordnas dessutom FSBF:s biblioteksdagar i Vörå.

– Det känns stort att vi i Vörå har fått förtroendet att ordna biblioteksdagarna.

Ulrika konstaterar att de biblioteksdagar hon besökt har ordnats på större orter såsom Vasa och Borgå.

– Nu blir det på landsbygden i Österbotten. Det blir på flera vis anorlunda jämfört med att träffas i en stad, och jag tror att det kommer att bli riktigt bra!

Social funktion

Biblioteksdagarna inleds på onsdag kväll 20.5 med after work i sällskap med lokala författare. Torsdag och fredag är sedan fullspäckade med föreläsningar och verkstäder om välmående och aktuella frågor för biblioteksanställda. Däremellan finns utrymme för att bekanta sig med såväl bekanta som obekanta kollegor. Ulrika tycker att biblioteksdagarna fyller en väldigt

viktig funktion.

– Det är väldigt viktigt att det finns möjlighet för oss i biblioteksbranschen att träffas för att utbyta tankar och diskutera aktuella frågor. Det gäller oberoende av var vi träffas, men det faktum att biblioteksdagarna byter plats känns värdefullt eftersom det möjliggör för fler att delta åtminstone någon gång. Dessutom ger det ju deltagarna en inblick i hur biblioteksverksamheten ser ut på olika håll i Svenskfinland.

Ulrika konstaterar att just det att träffas och prata om smått och stort är bland det viktigaste med biblioteksdagarna.

– Det mest värdefulla utbytet kommer nog under den fria samvaron och i diskussioner med kollegor. För var man än verkar idag så går biblioteken genom en ständig förändring. Alla måste vi relatera till frågor såsom AI, fake news och källkritik samtidigt som vi bör tänka på hur vi själva mår på arbetet och hur våra kollegor har det.

Det är just där biblioteksdagarnas tema, välmående, kommer in i bilden. Programmet på årets biblioteksdagar kretsar kring hälsa och välmående ur olika perspektiv.

– Folkhälsan Norrvalla och Campus Norrvalla passar ju väldigt bra in i detta sammanhang, säger Ulrika.

Folkhälsan Norrvalla har en nyrenoverad simhall.
Foto: Norrvalla.

Bokbussen i fokus

Under årets biblioteksdagar riktas strålkastarna även mot bokbussarna. Det blir en fysisk träff med flera österbottenska bokbussar som sammanstrålar i Vörå, bland annat från Karleby i norr till Närpes i söder. Självklart är även Vörås egen bokbuss med.

– Den service som bokbussarna erbjuder skapar välmående bland många av våra kommuninvånare. På så vis är även bokbussarna en självskriven del i temat välmående.

Genom fokus på bokbussarna vill man under biblioteksdagarna även lyfta fram den yrkesgrupp som arbetar med bussarna, bland annat genom en gemensam workshop.

– De har ett speciellt arbete eftersom de både ska köra bussen i alla väder och dessutom betjäna biblioteks-kunder.

Under biblioteksdagarna blir det också en särskild workshop för de som arbetar med meröppna bibliotek – en service som även den verkar för välmående eftersom den erbjuder ökad tillgång till bibliotekets tjänster, inte minst i glesbygden.

Förutom detta erbjuds många andra föreläsningar och verkstäder med olika teman. Välmåendet går som en röd tråd genom allt, och det bjuds på många chanser till fysisk aktivitet såväl som ökade insikter i hur man tar hand om sig själv.

– Det finns så mycket intressant i det program vi planerat, jag hoppas att alla ska känna att det finns något för dem.

Kvällsfesten ordnas i Vörå UF:s lokaler dit man åker gemensamt med buss.

– Nu i februari är kvällsprogrammet ännu under planering, vi ska se vad vi kan "svara" ihop. Det finns många förmågor både inom teater och musik. Vi ska göra vårt bästa för att de som kommer på biblioteksdagarna ska minnas att de har varit till Vörå!

Monica Sandström

Ulrika valdes till bibliotekschef i Vörå för tre år sedan. Verksamheten är fördelad på tre bibliotek och en bokbuss, totalt arbetar åtta personer på biblioteken i Vörå.
– Jag trivs väldigt bra med mitt jobb. Det känns särskilt värdefullt att arbeta i en bransch som finns till för alla på lika villkor.

Elsas kök är verksam i restaurangen på Folkhälsan Norrvalla, så lunchbuffén finns nära till. Foto: Norrvalla

Vörås bokbuss får sällskap av andra bokbussar under torsdagens program. På bilden är bussen ute på uppdrag en snörik dag i januari 2024.

VÄLKOMMEN TILL VÖRÅ!

Läs dig till Vörå!

Tycker du det vore trevligt att läsa om Vörå inför biblioteksdagarna i maj? Eller kan du inte delta på plats? I så fall kan du alltid uppleva Vörå genom skönlitteraturen. Personal på Vörå bibliotek tipsar här om några av de lokalproducerade guldkornen!

Böckerna om Klockarviken

2023, 2024, Lena Lindgård

Böckerna om Klockarviken är en feelgoodserie i skärgårdsmiljö (*Jul i Klockarviken*, *Sommar i Klockarviken* och *Höst i Klockarviken*). I böckerna står relationer, hemligheter, försoning och nya chanser i centrum. Serien har tydliga årstidsteman och

följer olika karaktärer som alla har koppling till platsen i Maxmo skärgård och till den omtyckta, handlingskraftiga gumman Alma. Bokens huvudkaraktärer Anna går från sorg och skuld till att öppna sig, återknyta band och börja hoppas igen,

speciellt när hon träffar Tim som återvänt hem. Han söker efter lugn och trygghet och behöver bearbeta en del saker innan han kan öppna sig igen för nya relationer.

Boktipsen sammanställda av Vörå biblioteks personal:

Tove Börg, Ulrika Staffans och Annika Friman

Tove Börg i Oravais bibliotek med en av de nyare lokalt producerade skönlitterära verken - *Skuggas* av Ann-Luise Bertell.

Skuggas

2025, Ann-Luise Bertell

Skuggas (2025) av Ann-Luise Bertell utspelar sig på 1940-talet på gården Skuggas i Österbotten. Rut är en trebarnsmor med man och ett av barnen vid fronten. För att hjälpa till med arbetet på gården installeras den sovjetiske krigsfångnen Anton Demchenko från Ukraina i Ruts hem. Hon får instruktioner om att alltid låsa in honom till natten. Rut och Anton har inget gemensamt språk men utvecklar ändå förbjudna känslor för varandra. Snart skvallrar grannarna om dem och Rut vet inte vad hon ska göra. Kan hon älska både sin man och Anton?

Förbindelser

2025, Lotta Frantz

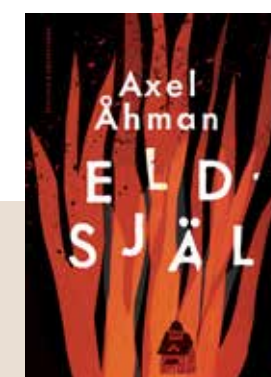
Boken innehåller fjorton noveller om människor i olika kapitel i livet. Vissa lever sina liv i ensamhet och gemenskap. Andra känner ensamhet i gemenskap eller gemenskap i sin ensamhet. Boken behandlar flera mellanmänniskliga relationer, arbetsliv och sociala sammanhang. Personerna som beskrivs i boken upplever sig ofta oförstådda av omgivningen – de känner sig värda mer uppmärksamhet och respekt. För läsaren finns igenkänningsfaktorn, språket är medryckande och gör att boken upplevs lättläst.

Utbryterskan

2024, Annika Åman

Boken är en uppföljare till boken *Lumpänglar* (2022) där läsaren får följa Alma och de andra kvinnorna på "Masuunin" vid Oravais fabrik mellan åren. Textilindustrin i Oravais var en stor arbetsgivare, här samlades många människor med olika bakgrund. Trauma, sorg, klasskillnader men också genuin gemenskap, kvinnornas kamp för rättigheter och omsorg om varandra behandlas i boken.

Övriga böcker med anknytning till Vörå

(ett urval):

Nilla Kjellsdotters deckarserie om Mija Wadö (2020->): *I rättvisans blod*, *Flickan i Stenparken*, *Himmelsgården*, *Tills natten är slut* och *Inte ditt barn*. *Drömmaren* utkommer 2026.

Under lärksångens vingar - Om fåglarna i ornitologen och poeten Jacob Tegengrens liv av **Tomas Klemets** och **Leif Öling** (2025)

Eldsjäl av **Axel Åhman** (2023)
Fabriken av **Ann Holm-Mörn** (2021)
Diktsamlingen *Kursiv melankoli* av **Ann-Helen Attianese** (2021)
Heiman av **Ann-Luise Bertell** (2020)
Novellsamlingen *Klein* av **Axel Åhman** (2020)
Folket i Lövsbrunnen av **Johannes Åkerholm** (1944)

Guds kvarnar mala av **Ester Härtull** (1939)
Sånger och hymner av **Jacob Tegengren** (1919)

Vörå nämns också i lite mer oväntade böcker, skrivna av författare från Sverige:

Lars Keplers Lazarus och *Snö kan brinna* av **Katarina Mazetti**.

Vörå i ett nötskal

VÖRÅ ÄR EN TVÅSPRÄKIG kommun i Österbotten cirka 36 kilometer nordost om Vasa med cirka 6 376 invånare och en total yta på ungefär 1 499 km², varav betydande delar består av vatten. Vörå är en del av Unescos världsarv. Vörå kännetecknas av öppna åkerlandskap, kustnära miljöer och omfattande skogsmarker – ett resultat av både landhöjning och historiska bosättningar.

Näringslivet domineras traditionellt av jordbruk, vilket gett kommunen smeknamnet ”Rågens rike”. Därtill finns livskraftig småindustri, bland annat inom livsmedel, metall, byggindustri och sandpappersindustrin, och företaget Mirka är en av de största

privata arbetsgivarna. Vörå har även en stark förenings- och idrottskultur. Vid Vörå skidcentrum kan man spela golf och discgolf, skida, rullskida, backhoppa och åka slalom.

Vörå har många författare som aktivt ger ut böcker. Teater- och kulturlivet i Vörå blomstrar, bland annat kan man besöka Oravais Teater sommartid och Byarevyn och Vörå UF:s revy vintertid.

Kommunen har en lång tradition av utbildning, bland annat folkhögskolemiljöerna vid Norrvalla som idag är Campus Norrvalla med bland annat gymnasium, idrottsgymnasium och idrottsledarutbildning på andra stadiet. Svenska är majoritetsspråk (cirka 80 %) medan finska talas av cirka

12–13 % och övriga språk är cirka 8 %.

2025 blev året när Vörå blev KAJland, medlemmarna i humorgruppen KAJ vann melodifestivalen i Sverige och lyfte Vörå och Vörådialekten internationellt.

Som kuriosa kan nämnas att Vörå omnämns i dokument redan på 1400-talet, och är rik på fornlämningar som gravfält vid Lågpeltkangas och Gullynt. Gullynt räknas till och med som en av Finlands mest kända arkeologiska fyndplatser. Kommunen har dessutom en lång militärhistoria, bland annat genom Oravais slagfält där de avgörande slagen i 1808–1809 års krig utspelade sig. I Vörå fanns Vörå krigsskola under år 1918.

Ulrika Staffans

Sevärdheter i Vörå

1. Finnholmens simstrand	11. Maxmo kyrka	22. Storberget
2. Furirbostället	12. Mickelsörarna	23. Stråkaviken
3. Grannasberget	13. Myrbergsgården	24. Särkimo
4. Gubbholmsbadi	14. Norrvalla	25. Tottesunds herrgård
5. Hellnäs simstrand	15. Oravais fabrik	26. Vinlax
6. Hoppamäki	16. Oravais kyrka	27. Virgo
7. Kimo bruk	17. Oravais simstrand	28. Vitmossen
8. Klemetsgårdarna	18. Oravais stenpark	29. Västerö vandringsled
9. Komossa simstrand	19. Rasmusbacken	30. Vörå skidcentrum
10. Kyroboas, Oravais Teater	20. Rökiö kvarn	31. Vörå kyrka
	21. Rōukas	

VÄLKOMMEN TILL VÖRÅ!

VÄLKOMMEN TILL VÖRÅ!

MARIA HÅKANS-LÖFQVIST

Med fokus på välmående

En av de som intar estraden vid Norrvalla är arbetshandledare **Maria Håkans-Löfqvist**. – Jag ser mycket fram emot att medverka på biblioteksdagarna, jag är ju själv också en stor biblioteksvän, säger hon.

MARIA ARBETAR huvudsakligen som speciallärare och har så gjort i över 20 år. Uppdrag som arbetshandledare gör hon inom ramen för sitt företag Inspirea, som hon grundade 2016. Det var då hon avslutade sin 2-åriga utbildning till arbetshandledare.

Inspiration till att gå utbildningen fick hon då hon själv erbjöds arbetshandledning på en tidigare arbetsplats.

– Jag märkte vilken kraft det finns i arbetshandledning. Det att någon kommer utifrån och ger ett objektivt perspektiv på ens arbetssituation kan vara ett enormt stöd. Min förman gick just då utbildningen till arbetshandledare och tipsade mig om att det snart skulle starta en ny kurs.

Utbildningen ordnades i ett samarbete mellan yrkeshögskolan Novia och Åbo Akademi, den omfattade då 60 sp. Maria tog chansen, det har hon aldrig ångrat. Hon erbjuder nu sina tjänster som arbetshandledare till företag, kommuner och andra organisationer.

– Jag får vara med om väldigt intressanta människomöten och ta del av ständigt pågående processer. Det känns bra att kunna vara med och öppna människors perspektiv, att ge

dem nya sätt att se på problem eller på sin vardag på arbetet. Ofta är det ju ganska vardagliga saker vi diskuterar under arbetshandledningen, men det är också ofta de små problemen som kan växa sig stora.

Maria konstaterar att hon inte är en rådgivare, utan specifikt just en handledare.

– Det är inte jag som ska föreslå lösningar. Min uppgift är att ställa frågor som i förlängningen kan leda till att min kund själv kommer på nya tankar och idéer.

Bristande samsyn

Maria konstaterar att oberoende bransch så är det ofta samma sorts problem som diskuteras.

– Bristen på samsyn är ofta en orsak till att organisationen inte fungerar optimalt. Medarbetare på en arbetsplats kan uppfatta saker och ting på väldigt olika sätt.

Under de tio åren som arbetshandledare har Maria märkt en växande förståelse för vikten av en välmående personal hos chefer och förmän. Samtidigt ändrar arbetslivet och dess krav hela tiden.

– Så som vi lever nu i ett polariserat klimat finns det många saker som på-

verkar hur vi mår och trivs på arbetsplatsen. Många av de jag jobbar med är trötta och söker lösningar för hur de ska få ett mer hållbart arbetsliv.

En annan utmaning många tampas med är känslan av att aldrig bli färdig.

– Det kan vara utmattande för många att känna att man aldrig kommer till punkt. En bidragande orsak till den känslan är att man blir avbruten många gånger under en arbetsdag. En del kan lära sig att finna sig i det, men inte alla, vi har olika grad av tolerans.

Det kan också vara frustrerande att inte vara säker på målsättningen i arbetet eller att förändringarna är för många.

– Då kan jag hjälpa till med att diskutera kring de här problemen och vilka strategier man kan ha för att stå ut, oberoende om det gäller konkreta arbetsuppgifter, ett nytt dataprogram eller världsläget.

Maria vet att många kämpar på för sig själv, utan inblandning av andra.

– Men jag tycker att vi ska ta stöd av varandra och använda de stödfunktioner som finns!

Monica Sandström

Maria Håkans-Löfqvist talar under biblioteksdagarna om välmående på arbetsplatsen utgående från bibliotekspersonalens vardag. Foto: Monica Sandström

Fredrika inspirerar till samverkan

Då nu blickarna riktas mot Österbotten ska vi även bekanta oss med det biblioteksnätverk som Vörå är en del av – Fredrika. Ordförande för ledningsgruppen är **Solveig Hortans**, bibliotekschef i Pedersöre.

FREDRIKANÄTVERKET ingår alla kommuner längs den svenskspråkiga kustremsan från Kristinestad i söder till Kronoby i norr, bortsett från Vasa.

– Fredrika startade 1992 då det fanns behov av samarbete i olika biblioteksfrågor och samtidigt påbörjades planeringen och arbetet med nätverkets gemensamma databas, Gemini, säger **Solveig Hortans**, ordförande i ledningsgruppen.

Uppdraget som ordförande roterar mellan bibliotekscheferna.

– Jag är inne på mitt tredje år och det är lite längre än vad som är brukligt. Under hösten har hela nätverket gått över till Quiria. Eftersom jag hållit kontakt med Axiell så var det smidigast att jag fortsatte som ordförande tills vidare.

Ledningsgruppen samlas ungefär 6-7 gånger per år, minst två gånger i året ordnas fysisk träff i Vasa. Före varje möte samlas en arbetsgrupp bestående av fyra personer som förbereder agendan.

– Tack vare digitala möjligheter kan vi hålla möten oftare än tidigare. Men det är också väldigt viktigt att träffas på plats i Vasa mellan varven. Dessutom har Fredrika representanter i bland annat FSBF:s styrelse, Rådet för de allmänna biblioteken, styrgruppen för ÅKE-svenska samarbetsgrupp för bibliotekens utvecklingsuppdrag och i styrgruppen för ÅKE-Pampas.

Den senaste tiden har mycket kretsat kring systembytet inom Fredrikanätverket. Annat aktuellt är diskussioner om nivålönerna och biblioteksutbildning.

Sammantaget har kring 100 000 personer tillgång till nätverkets tjänster. Korsnäs är den minsta kommunen med runt 2000 invånare, Korsholm och Jakobstad är störst med kring 20 000 invånare.

– Kommunerna fungerar ändå ungefär på samma sätt och vi har en samsyn på hur vi vill ordna våra bibliotekstjänster.

Fysiska transporter och e-tjänster

Känslan av samhörighet mellan de svenskösterbottniska biblioteken och utbytet av material nämner Solveig som det viktigaste med Fredrikanätverket.

– Möjligheten att region- och fjärrlåna litteratur från nätverkets bibliotek är en fin tjänst för kunderna. Vi ordnar med transport av material två gånger i veckan biblioteken emellan, det gör att materialet också levereras snabbt, om det finns på hyllan.

Det är via den gemensamma söktjänsten på *fredrika.fi* som allt material finns tillgängligt. Tack vare Fredrikanätverket har låntagarna även tillgång till e-material genom Biblio, Pressreader och Viddla.

Via Fredrikas hemsida kan enskilda bibliotek även marknadsföra sina evenemang.

– På så vis når vi alla ut till fler än de som finns i närheten av våra egna bibliotek, konstaterar Solveig.

För ett år sedan ordnade ÅKE Pampas en gemensam träff för alla biblioteksanställda inom Fredrikanätverket. Träffen ordnades i Vasa, många kommuner valde att hålla sina bibliotek stängda den dagen för att ge personalen möjlighet att delta.

– Då fick vår personal från olika håll träffas till gemensamt program. Nätverksdagen var en riktigt uppskattad satsning. Det är ju just samverkan som är det viktigaste med vårt nätverk!

Men varför heter nätverket Fredrika?

Fredrika Tengström från Jakobstad gifte sig med **Johan Ludvig Runeberg**, även han född i Jakobstad. Makarna bodde den största delen av sina liv i Borgå. Utöver rollen som mor till sex söner och maka till Johan var Fredrika även författarinna och blev Finlands första kvinnliga tidningsredaktör.

– Hon är en fin förebild och en inspiratör för hela vårt nätverk!

MS

Till Fredrika-nätverket hör 11 kommuner och 39 bibliotek

Korsnäs
Kristinestad
Kronoby
Larsmo
Malax
Korsholm
Närpes
Jakobstad
Nykarleby
Vörå
Pedersöre

Bokrecension

Bibbans bokrecensent **Johan Lindberg** tar sig denna gång an nyutgivna böcker av två av Svenskfinlands mest kända författare. **Karin Erlandsson** bjuder på mystik medan **Ulla-Lena Lundberg** serverar en bred palett.

Den klaraste källan i Ensligheten

Karin Erlandsson
Schildts & Söderströms, 2025

KARIN ERLANDSSON har gjort sig känd som mångsidig författare vid sidan om arbetet som journalist. Hon har sedan debuten 2014 publicerat vuxen- och barnböcker samt fakta inom olika ämnen såsom matlagning, stickning och litterärt skrivande. Därtill har hon medverkat i flera antologier.

Med tanke på Erlandssons tidigare skönlitteratur, både deckare, fantasy för barn och ungdom och historiska skildringar (som i romanen *Hem*), känns handlingen i den nya romanen som något av en blandning av vuxen- och barnbok, fantasy och sakta puttrande spänning; stilar som är bekanta från hennes tidigare böcker.

I korthet handlar *Den klaraste källan i ensligheten* om två kvinnor, Elin och

Marissa, där den senare i en dröm upplever en källa som kan bota hennes oregelbundet slående hjärta. De finner sedan källan på riktigt, belägen i byn Ensligheten på tomten till ett övergivet hus, som de får arrendera. Husets tidigare kvinnliga ägare har försvunnit ut i skogen och lämnat huset orört. Källans vatten botar Marissas hjärtproblem och deras liv, tankar och framtidsplaner börjar kretsa kring den. Det framkommer att den för länge sedan var känd av munkar i ett närbeläget kloster, vilket tillför en ytterligare mytisk dimension.

Vid berättelsens början då källan hittas, börjar händelserna ses ur Marissas son Krakens ögon; han ser och känner källan redan i mammans mage och växer upp i dess närhet. Kraken blir "döpt" i källan och får ett slags livslångt skydd av dess vatten. Längre tvekar kvinnorna om de ska hålla den hemlig eller ej, men sedan går det som Marissa vill; den ska förbättras och göras tillgänglig för alla. För att få in pengar för att kunna betala den arrenderade marken måste kvinnorna snart sälja av vattnet till besökare, något som under en längre tid går trögt, för att sedan slå ut i blom på gränsen till överdrift.

Romanen för tankarna till religiös mystik och balansen mellan överty-

gelse och skepsis. Ett stående uttryck som återkommer är mammans ord "Allt är för alltid bra," vilket präglar sonen och den trygghetsbubbla som bildas kring honom. Kraken blir extra känslig, vilket uttrycker sig i att han känner andras smärta innan de druckit av vattnet, något som ger honom Jesusliknande drag. Samtidigt är det personer i byn som inte vill dricka av det. Läsaren kan ställa sig frågan; vem har rätt eller fel? Inbillar sig Marissa och Elin allt eller har de faktiskt rätt att källan har helande krafter? Jag upplever detta som en intressant motpol, men som inte förstöras närmare. När boken är slut är källan fortfarande helande, vilket inte ger boken ett rationellt förklarande slut, men det är antagligen inte meningen heller; mystiken fortsätter.

Det finns vissa trådar som kanske blir lite på hälft; de dryga hundra-femtio sidorna innebär begränsning. Vissa personer, tex. den gåtfulla Bengt, skulle man vilja veta mer om, men berättelsen bildar en fin båge. Vänskapen mellan Kraken och klasskamraten Trevor; två egenartade pojkar där den försträmda inte känner sin pappa och den senare inte vill veta av honom, är fint beskrivet och hör till bokens största behållningar. Man kan fråga sig om boken naturligt skulle ha gått att forma till en bok för yngre läsare; temat lutar åt vuxenhållet men infallsvinkeln är barnets. Det blir lite mitt emellan. Men i alla avseenden är boken en tankeväckande och fin läsupplevelse.

»

» **TITELN PÅ Ulla-Lena Lundbergs** senaste bok, en essäsamling som behandlar fenomen med stor inverkan i vår tid, är i sin domedagsstämning både olustig och lite roande. Hon skriver med en ironisk och humoristisk släng om saker som enligt henne är ur led och som särskilt för den pre-digitala generationen är irriterande. Flera ämnen i boken kan man oavsett om man är i hennes ålder eller ej hålla med om; som att covid-pandemins begränsningar var överdrivna och det orätta med med Rysslands invasionskrig mot Ukraina. Därtill att det internationella fredsarbetet nedtonas till förmån för den globala upprustningsivern.

Även teman som det ökade kontrollsamhället, digitaliseringen och den minskade mänskliga kontakten i olika tjänster kan många skriva under. Dessa senare saker kan dock dela generationerna och för yngre ter sig vissa av dem som helt naturliga. En ung läsare kan eventuellt uppleva att det är för mycket ”det var bättre förr”-mentalitet i texten. Men jag gillar Lundbergs inställning, det att hon inte vill ”gilla läget” utan är arg över att saker har blivit som de blivit. Hon kan skriva med en jämförande blick bakåt mot det idealistiska 1960-talet, då utvecklingen verkade gå mot en ljus framtid; saker och ting var begripbara och kunde förstås i motsats till idag, åtminstone trodde man det, man hade ju idealen. Men begripligheten har förbytts mot förvirring inom Lundbergs generation. Ett talande exempel är redan rubriksättningen i ett av kapitlen ”Datoriseringen – Den store satan.”

Jag tänker inte närmare gå in på vilka alla ämnen essäerna behandlar, men vissa gör större intryck än andra. Ett tema som Lundberg behandlar

Saker som gör det lättare att dö

Ulla-Lena Lundberg
Förlaget, 2025

med emfas är miljörelsens drag av fanatism och fokusering på klimatmål i procentenheter, där hon motsätter sig enkelspåriga tolkningar. Ibland blir texten här något av en gammal människas tillrättavisning som med paleontologens kunskap sätter perspektivet flera tusen år tillbaka i tiden, detta med en smula besserwisser-drag som följd. Men å andra sidan: formen är essäns och åsikterna författarens egna. Därav går tanken till en lång insändare skriven av en äldre livserfaren kvinna, som många äldre läsare naturligtvis kan identifiera sig med.

Bokens kanske mest provocativa del är kapitlet ”ett anspråkslöst förslag”. Där skriver Lundberg om hur äldre personer blir en allt större kostnad för samhället och breder ut tanken att åttio år borde vara en maximal livslängd varefter de borde få ett värdigt avsked från jordelivet. Texten läggs ut med ironi men som kan låta skrämmande verklig. Jag som är ca 20 år yngre än författaren kan förstå vad hon avser

men kanske jag på riktigt förstår först när jag är i samma ålder?

Lundbergs palett är bred, och det blir kanske bokens svaga länk; mångt och mycket är bra men några är lite för bekanta för att man ska bli irriterad på dem; de bara finns, som ljudboken och AI till exempel. Man borde vara kritisk mot dem, men man kan som yngre person leva närmare dem än en äldre människa som levt länge i en pre-digital tid. Men det samtidigt både fina och sorgliga är, att det är en gammal människa (som hon själv säger – med framtiden bakom sig) som skriver detta och inte en kritisk ung människa. Kanske boken trots sin naturliga målgrupp bland äldre människor också öppnar upp unga läsaes ögon? Man får hoppas.

Johan Lindberg
Bibliotekarie, Arbis bibliotek

Med smörgås i fickan

EN DEL SCENER från böcker stannar kvar i oss länge. Det var säkert tio år sedan jag läste om **Carl Larssons** smörgås i fickan, och fortfarande ligger den kvar där och kladdar runt i mitt minne. Det var alltså så att konstnären Carl Larsson skulle ta sig till närmaste stad, och beslöt sig för att vandra dit. Han berättar det lite nonchalant, det var en dagsvandring genom terrängen. Som matsäck stoppar han ett par smörgåsar i fickan. Och där blev jag kvar.

Smörgås, absolut. Men i fickan? Blev inte fickan kladdig? Jag ser framför mig den tidens kläder. Säkert var hans rock gjord av ylle eller skinn. Smöret eller flottet som sprider ut sig i fickan. Pålägget. Fläsk? Hur svårt det är att få bort fettfläckar, även med dagens olika specialmedel. Avsaknaden av tvättmaskiner: Det ska kokas i lut och bankas liggande nere vid ån i minusgrader med händer som spricker av det kalla vattnet. Och ylle och skinn som är så känsliga material. Eller gick han runt med sina flottiga fickor sen? Härsket fett. Han kunde väl knappast lägga något annat i fickan efter detta?

Jag inser att jag redan som barn läst en liknande scen. Det är i **Elsa Beskows** *Olles skidfärd* som Olle ska prova skidorna han har fått i födelsedagspresent. Han ska vara borta hela dagen och det sista mamma gör är att stoppa ned ett par smörgåsar i hans fickor. Vad är detta? Gick folk i allmänhet runt med smörgåsar i fickorna vid den här tiden? *Olles skidfärd* utkom 1907. Exakt vilken bok av Carl Larsson det var är jag inte säker på, men det var på Richardsgatans konstabliotek jag

hittade den. Carl Larsson var ju inte författare, utan konstnär, men han skrev och illustrerade en rad böcker om sitt och familjens vardagsliv. Som den tidens stjärna sålde han säkert bra, kanske gavs de ut innan jul. Han levde 1853–1919. Efter allt att döma med stinkande fickor.

Eller gjorde de något med smörgåsarna som är så självklart för den tidens läsare att det inte nämns? Fanns det smörpapper på den här tiden? Jag noterar hur ett intresse för gamla tiders förpackningsmaterial börjar spira inom mig. Är det någon av er som har stött på något liknande i text?

Det finns något lockande och samtidigt provocerande i Carl Larssons vandring. En smörgås i fickan, och så iväg. Den ultimata friheten. I dagens värld skulle det vara pass, kreditkort och tandborste, och så taget ut i världen.

När jag är ute i svampskogen brukar jag också ha smörgåsar med mig. Men jag brukar även ha med mig regnkläder, sittunderlag, en extra kofta efter-

som man blir kall när man sitter ned. Papper att snyta mig med och torka händerna på, en termos med kaffe och en (plastflaska) med vatten. Inte samma air av fri vandrare, men så himla skönt att inte bli blöt om baken och att kunna sätta på en extra kofta medan jag äter min matsäck. Och smörgåsarna förpackar jag i en plastbunke.

Plast. Detta fula, miljönedsnutsande material som vi borde sluta använda. Men ack så praktiskt. I Tanzania har man totalförbudit plastpåsar. Även införsel är belagt med böter, så när jag skulle åka dit var jag tvungen att tänka om. Ingenting fick vara insvept i plast. Jag sydde skopåsar av en gammal sidenschal. Lätt, men står inte emot vatten. Tur att det inte var lerigt ute.

Frågan om Carl Larssons smörgås får mig att tänka på om och hur vi skulle kunna klara oss utan plast i framtiden. Plastens förmåga att stå emot fett och vätskor och samtidigt vara lätt. Vad kan ersätta det? Hur gjorde man förr?

Louise Agnesdotter
Bibliotekarie på Borgå stadsbibliotek

Medlemsavgiften 2026

Det är snart dags att betala medlemsavgiften för 2026. Medlemsavgiften är 25 euro för enskilda medlemmar, 80 euro för institutioner.

GENOM ATT understödja vår förening signalerar du vikten av ett relevant och aktivt biblioteksväsende i Finland. Ju fler vi är desto högre är vår röst. Som medlem ingår du i ett sammanhang som bevakar biblioteksfrågor och deltar i opinionsbildning.

Som föreningsmedlem kan du delta i biblioteksdagarna och i den fortbildning som föreningen arrangerar. Genom att delta i föreningens evenemang har du chans att utveckla din yrkeskunskap samt lära känna kollegor från hela Svenskfinland.

Du får vår innehållsrika medlemstidning Bibban 3 gånger per år. Genom tidningen håller du dig uppdaterad om aktuella frågor, du kan även inspireras genom att läsa om andras biblioteksarbete. Om du som föreningsmedlem registrerar dig hos Svenska folkskolans vänner får du även SFV-magasinet fyra gånger per år utan kostnad.

Vi ser fram emot att fortsätta arbeta tillsammans! Medlemsavgiftens faktura skickas till nuvarande medlemmar under vårvintern.

Om du inte är medlem sedan tidigare, välkommen med!
Gå in på föreningens webbplats www.fsbfi.fi och fyll i medlemsansökan, så kontaktar vi dig!

Finlands svenska biblioteksförening rf.

Styrelsen 2026

Styrelsen nås på fsbf@fsbf.fi

Anneli Haapaharju, ordförande
Projektledare, AI-projektet, Riksomfattande utvecklingsenheten, Helsingfors stadsbibliotek

Teresa Westmark, vice ordförande
Personalsamordnare, Ålands landskapsregering

Emma Ekstrand, sekreterare
Pargas bibliotek

Janne Nyström
Informatiker, Arcada

Päivi Jokitalo
Utbildare inom kultursektorn

Jan Nyström

Ansvarig informatiker, AKE-Borgå

Anne Granberg

Biblioteksamanuens, Hankens bibliotek

Charlotta Panzera

Bibliotekarie, Vanda stadsbibliotek

Ulrika Staffans

Bibliotekschef, Vörå huvudbibliotek

Ulrika Backlund

Läspedagog, Larsmo kommunbibliotek

Mia Karvonen

Specialbibliotekarie,
Helsingfors stadsbibliotek

Utanför styrelsen

Michelle Mattfolk

Verksamhetskoordinator
fsbf@fsbf.fi

Adressändringar och medlemsärenden

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

FINLANDS SVENSKA
BIBLIOTEKSFÖRENING